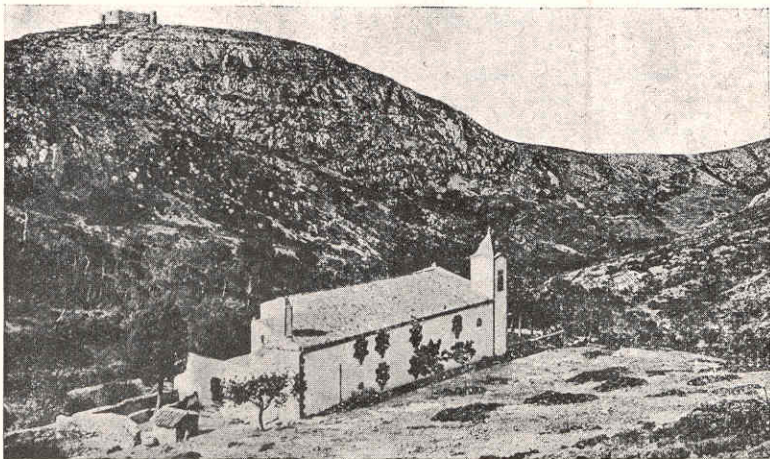

L'Ermita de Santa Caterina, joiell del Montgrí

Un llibre de Festa Major no sols ha d'ésser un programa dels festeigs, més o menys esplèndids, que celebra una vila en la seva festa anyal. Hem de parlar, també, al foraster de les coses interessants que guarda la població; hem de fer-li conèixer les bel·leses de les quals ens sentim orgullosos, i què més interessant que l'Ermita de Santa Caterina? Per això, en aquest llibre anem a fer un xic d'història de nostre antic santuari, que ultra altres atributs, té el de haver inspirat la formosa novel·la «Solitud» de Victor Catalá.

* * *

En l'any 1672 fou escrita una història de nostra Ermita de Santa Caterina, per Andreu Sábat, la qual per mediació de Joaquim Ferrer i Vidal, fou publicada a la «Revista de Girona», periòdic que veia llum a Girona en el segle passat. Gràcies al Sr. Ferrer, posseïdor del manuscrit de Sábat, no s'ha perdut l'únic document, per cert molt interessant, que ens parla de la fundació del santuari.

El periòdic «Emporiò», d'aquesta vila, copià de la revista citada i publicà en forma de fulletó aquesta història, i d'ella traiem les dades, en allò que fa referència a la fundació de l'ermita, per aquest treball.

Andreu Sábat, nasqué a Torroella, segons manifesta ell mateix en la dedicatòria de la seva obra; va ésser notari d'aquesta vila, i morí en la mateixa el dia 27 de maig de 1676, essent enterrat en la església parroquial, davant l'altar de Sant Bartomeu, conegut per el nom de Divina Pastora.

Escriví, en castellà una obra en tres jornades, titulada «Comèdia de Santa Caterina»; la primera jornada representa la conversió de la Santa; la segona, la confessió de la seva fè davant de l'Emperador, i la tercera representa el martiri i mort de la Verge.

Va ésser representada dita obra a Torroella el 27 d'Agost de 1758 i el 1.er de Juny de 1803.

* * *

La Capella i Ermita començà a construir-se l'any 1392, per tres ermitans anomenats Bartomeu Cabotas, Pere Tarascó i Berenguer Desguell, els quals se retiraren de la muntanya de Montserrat per raó de la divisió de l'església; volgueren servir a Déu en un lloc solitari; i buscades moltes muntanyes i terres trobaren la vall del Montgrí i en el lloc dit Font Aribosa fabricaren l'ermita sota l'invocació de Santa Caterina, obtenint llicència del rei d'Aragó, amo i senyor de la vila i muntanya del Montgrí.

Caldrà que parlem de l'imatge de la Santa que és a l'altar major, la qual és de pedra, molt ben tallada, que segons diu Sábàt en la seva història «*es tan hermosa, bella y galan que no apar sie feta de personas humanas, sino per mans de Angels y divinas.*» Com anà a parar aquesta imatge a la Capella? L'autor de l'història diu que sentí a dir als passats, i quera tradició pública, que fou trobada dins d'una cova, sobre la qual hi ha una capelleta, i que allí l'haurien amagada alguns devots, en temps que els moros s'apoderaren d'Espanya. I bé, fou primer trobada l'imatge o fou primer construïda la Capella? Sábàt diu que Déu inspirà als ermitans perquè vinguessin a construir la casa en aquest lloc on hi havia l'imatge amagada.

La primera donació feta a l'ermita, fou la de Caterina Mascaró, quan encara els ermitans no feien estada a la casa, d'una peça de terra per a que poguessin tenir hort, cedint el Batlle de Torroella els drets, que segons llei, havia de cobrar.

En l'any 1403, acabades ja les obres, el ermitans mentats, amb el consentiment del Vicari General, firmaren davant del notari, una concòrdia amb els Cònsols i Concell de la Vila, convocats a la capella de Sant Antoni de la plaça, per tal que fos ben governada l'ermita i augmentés el seu esplendor. El Concell quedà encarregat de l'administració, i facultat per a elegir ermitans a la mort d'aquells. Avui encara és l'Ajuntament l'encarregat de l'administració de l'ermita, qui nomena una junta de quatre veïns que compleixen amb aquesta missió.

Molts són els privilegis que Reis i Papes concediren a nostre santuari; entre ells el que donà l'Emperador Carles Quint, que atenent al lloc estèril on era construït i la pobresa d'ell, i perquè fossin més ben rebudes les persones que allí acudien, per fer-hi obres, concedí llicència per demanar almoïna per tot el Principat de Catalunya i Comtats de Rosselló i Cerdanya.

Sábàt parla també en la seva història de molts donatius fets a la ermita, i entre ells cal mentar com a més notables, la donació d'una relíquia de Santa Caterina feta pel doctor en Teologia, Mateu Moretó, beneficiat de la Església Parroquial de Torroella, en l'any 1642, la qual consisteix en un òs de una cama col·locat dins d'una capsa d'argent, reliquiari que diu «*esta guardat en l'Esglesia Parroquial junt amb les demás reliquies i plata*». I segons consta en l'acta de la donació, aquesta relíquia ha de pujar-se cada any, el 25 de novembre, dia de la festa de Santa Caterina, a l'ermita, costum que avui no's compleix, si és que encara es conserva aquesta relíquia.

Ric present també fou el de Genís Alió i Martí Mercaders, veïns de Torroella, els quals en l'any 1670, per mercès rebudes de la Santa, feren ofrena d'una imatge de la mateixa, que és de plata *de pes de cent noranta unces, y de alt de tres palms sens la peanya ques també de plata de al-saria de mes de un palm*. Aquesta imatge, si no és que sigui guardada a la Parròquia, ha desaparegut de l'ermita, fi com la que haurà sofert l'infinat de presentalles d'or, argent i perles de que ens parla Sábàt en el seu llibre.

Anem ara a parlar de l'estat actual del Santuari. En l'any 1893 l'edifici es trobava en un estat casi ruïnós. Don Pere Coll, bon patrici i fervent devot de Santa Caterina, pagà les obres de restauració, i per això l'Ajuntament, agraït, col·locà una llosa de marbre, damunt la porta de l'Església, per tal de perpetuar tan lloable acte; com també consta, en altra llosa que hi ha a la sala, la segona restauració que es feu a despeses de tan filantròpic senyor, en l'any 1915.

L'Església es compòn de tres naus amb tres altars per banda, dedicats a Nostra Senyora dels Dolors, al Sant Crist, a Sant Baldiri, als Sants Cosme i Damià, a la Verge de la Llet i un amb una imatge moderna de Santa Caterina. L'altar major on es venera la primitiva imatge de pedra de la Santa, és molt notable, i hom pot admirar-hi els magnífics retaules amb passatges de la vida de la Màrtir. En aquest altar i tallat amb fusta hi ha la cara d'un home i una dona, que suposem seran els retrats dels que el regalaren. De presentalles n'hi ha moltes, i una valuosa col·lecció d'exvots alguns d'ells molt ben fets i, amb tot i ésser tan vells, molt conservats de color. N'hi ha que recorden la pintura que es fa avui i, moltes vegades contemplant los, hem pensat que els pintors futuristes no fan res de nou.

Cada any el 25 de novembre és celebrada la festa, que constitueix un grandió aplec de gent de Torroella, La Escala, Belcaire i altres pobles veïns. Victor Catalá descriu admirablement aquesta festa en la novel·la «Solitud».

Com hem dit més amunt, el Santuari està regit per quatre administradors, que actualment són: Agustí Busquets, Josep Sastreger, Salvador Lloret i l'autor d'aquest treball, i guardat per un ermità, que viu del conreu de les terres, de la capta per la vila i de les propines dels que durant l'any visiten l'ermita.

Els administradors no compten amb cap ingrés, i com que avui ningú fa cap donatiu, hagué de ser venut un retaule representant la Verge de la llet, per efectuar unes obres necessàries, que hom fa actualment. En son lloc ha sigut posada una reproducció, per cert molt ben treta.

Són moltes les famílies que, complint una prometença feta per la curació d'un familiar, la vinguda del fill llunyà, o bé per celebrar un aconeteixement, encarreguen per dir a la Capella una missa, i és acabada la festa amb un bon dinar. En memòria de tals diades, les parets de la sala i dels menjadors, quedaven brutes de noms i fins de poesies dolentes, per a perpetuar la festa celebrada. Calgué un bàndol de l'arcalde, prohibint aquest abús, i un àlbum. Alguns maleducats, que no capeixen el valor d'un àlbum de firmes, s'atreveixen a estampar-hi coses immorals i estúpides, i ens hem vist obligats, a voltes, a arrancar algun full.

Per acabar direm que el nostre poble sent gran devoció per Santa Caterina, com ho demostra el nombre de presentalles i ciris, que hom hi porta, i en el cor de tots els torroellencs està arrapada aquella dita popular:

*Santa Caterina és nostra
fins a la Torra Ponsa,*

crit que suposém sonà per primera volta, quan segons diuen els vells, algú volia incorporar al seu terme nostre Santuari.

EDUARD VIÑAS.